

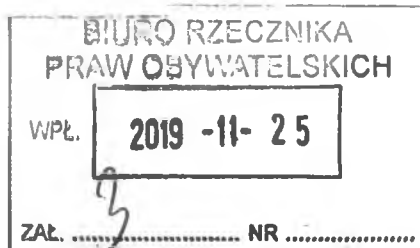

RPW/78181/2019 P
Data:2019-11-25

MINISTER
NAUKI I SZKOLNICTWA WYŻSZEGO

DSW.WNP.051.45.2019.1.GS

Warszawa, 20 listopada 2019 r.

Pan
Adam Bodnar
Rzecznik Praw Obywatelskich

Szanowny Panie Rzeczniku,

w odpowiedzi na pismo z dnia 9 października 2019 r. (sygn. XI.420.4.2018.AS) w sprawie zapobiegania zjawiskom molestowania i molestowania seksualnego w środowisku akademickim oraz konieczności zaprojektowania rozwiązań zapewniających wsparcie osobom doświadczającym tego zjawiska przekazuję informację o podjętych działaniach.

Konstytucja dla Nauki wzmocniła autonomię uczelni, pozostawiając wiele decyzji do wyłącznej kompetencji rektora. Wraz z autonomią wzrosła również odpowiedzialność uczelni za współkształtowanie standardów moralnych i zachowań społecznie akceptowalnych, obowiązujących w życiu publicznym, w tym kształtowanie postaw obywatelskich. Dlatego dzieląc troskę Pana Rzecznika, Minister Nauki i Szkolnictwa Wyższego zaapelował do rektorów nadzorowanych uczelni o dokonanie analizy funkcjonujących w uczelni procedur oraz podjęcie stosownych działań prewencyjnych w omawianym obszarze, angażujących w szczególności rzeczników dyscyplinarnych, mediatorów, komisje dyscyplinarne oraz wszystkie osoby mające wpływ na proces dydaktyczny. Apel ten został również przekazany do wiadomości Przewodniczącego Parlamentu Studentów Rzeczypospolitej Polskiej oraz Przewodniczącego Krajowej Reprezentacji Doktorantów.

Z wyrazami szacunku

z up. Ministra
PODSEKRETARZ STANU

dr hab. Sebastian SKUZA

Zał.

Apel Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego do rektorów nadzorowanych uczelni

MINISTER
NAUKI I SZKOLNICTWA WYŻSZEGO

DSW.WNP.051.45.2019.GS

Warszawa, 20 listopada 2019 r.

Szanowni Państwo Rektorzy,

Rzecznik Praw Obywatelskich – Pan Adam Bodnar zwrócił się do Ministrów: Nauki i Szkolnictwa Wyższego, Obrony Narodowej, Zdrowia, Kultury i Dziedzictwa Narodowego oraz Gospodarki Morskiej i Żeglugi Śródlądowej oraz do Konferencji Rektorów Akademickich Szkół Polskich w sprawie konieczności wdrożenia w środowisku akademickim procedur zwalczających molestowanie i molestowanie seksualne oraz zaprojektowania rozwiązań zapewniających odpowiednie wsparcie osobom doświadczającym dyskryminacji.

Powyższe działanie poprzedzone było przeprowadzeniem na zlecenie RPO w 2018 r. badania w środowisku akademickim w celu zdiagnozowania występowania w tym środowisku zjawiska molestowania i molestowania seksualnego oraz zapewnienia wsparcia osobom doświadczającym dyskryminacji. W opinii RPO, obowiązujące przepisy nie zapewniają pokrzywdzonym skutecznej ochrony w przypadku molestowania w obszarze szkolnictwa wyższego, zwłaszcza w relacjach pozapracowniczych, tj. pomiędzy studentami oraz w relacjach wykładowca-studentka/student, a działania władz uczelni nie są wystarczające.

Z raportu RPO pt. „*Doświadczenie molestowania wśród studentek i studentów. Analiza i zalecenia*”¹ wynika, że w środowisku akademickim może dochodzić do nadużyć na dużą skalę. Molestowania seksualnego doświadczyły średnio cztery na dziesięć badanych osób (w przeważającej większości były to kobiety), a spośród ankietowanych molestowania doświadczyła prawie połowa studentek i jedna trzecia studentów. Co druga studentka wskazywała płeć jako przesłankę nękania, natomiast wśród mężczyzn najczęściej wymienianą

¹ <https://www.rpo.gov.pl/pl/content/molestowanie-wsrod-studentek-i-studentow-analiza-i-zalecenia-rpo>

przesłanką była orientacja seksualna. Alarmujący jest fakt, że sprawcą co trzeciego incydentu był nauczyciel akademicki/nauczycielka akademicka oraz, że dwie trzecie z tych nagannych zdarzeń miało miejsce na terenie uczelni. Dla jednej piątej kobiet doświadczenie molestowania seksualnego miało bezpośredni wpływ na dalszy przebieg studiów. Wskaźnik ten wzrastał znacząco w przypadku kobiet, które doświadczyły tej formy przemocy na terenie uczelni (jedna trzecia kobiet). Jednocześnie osoby, które doświadczyły molestowania na uczelni, czuły się znacznie bardziej zagrożone niż te, które doznały tego poza uczelnią. Jest to istotne, gdyż badania światowe pokazują, że osoby, które utraciły poczucie bezpieczeństwa w szkole lub uczelni, osiągają znacznie gorsze wyniki w nauce, a tym samym ich szanse na rynku pracy są niższe. Zależność tą dostrzegły najbardziej prestiżowe uczelnie na świecie i wdrożyły strategie przeciwdziałania tym zjawiskom oraz zaprojektowały systemy wsparcia dla osób pokrzywdzonych².

Również polskie uczelnie dostrzegły potrzebę ustanowienia odpowiednich procedur. Jednak jak wynika z raportu Helsińskiej Fundacji Praw Człowieka pn. „*Molestowanie na polskich uczelniach publicznych*” (lipiec 2019 r.)³, spośród 93 uczelni publicznych, które przedstawiły stosowne informacje, jedynie 14 powołało organy, których głównym zadaniem jest przeciwdziałanie dyskryminacji. Tymczasem w każdej uczelni powinny działać wyspecjalizowane komórki/stanowiska zajmujące się przeciwdziałaniem zjawiskom molestowania i molestowania seksualnego. Komórki te mogłyby wypracować strategie przeciwdziałania tym, ale też i innym negatywnym zjawiskom, takim jak dyskryminacja rasowa czy etniczna oraz stworzyć systemy wsparcia dla pokrzywdzonych studentek i studentów.

W ocenie RPO wszelkie inicjatywy podejmowane przez uczelnie są krokiem w dobrym kierunku. Jednakże kluczowe jest, aby nie tylko pracować nad ograniczeniem liczby incydentów, ale także by wykreować kulturę organizacyjną, która zaoferuje osobie pokrzywdzonej niezbędne wsparcie⁴. Równie ważne jest też stworzenie w uczelniach procedury antydyskryminacyjnej, która byłaby stosowana we wszystkich przypadkach nadużyć, w tym w przypadkach molestowania i molestowania seksualnego.

Pismo Rzecznika Praw Obywatelskich z dnia 8 października 2019 r., a także ww. raport zostały opublikowane na stronie internetowej RPO w aktualnościach z dnia 14 października 2019 r. pt. „*Polskie uczelnie powinny skuteczniej walczyć z molestowaniem*”.

² Najlepszym przykładem są przepisy federalnej ustawy Education Amendments Act z 23 czerwca 1972 r. (tzw. „ustawa Title IX”) oraz zalecenia Departamentu Edukacji USA – stworzyły one podwaliny systemu przeciwdziałania dyskryminacji ze względu na płeć i przemocy seksualnej w środowisku akademickim.

³ <https://www.hfpr.pl/molestowanie-na-polskich-uczelniach-publicznych-raport-hfpc/>

⁴ Badania RPO wskazują na bardzo dużą skalę nadużyć w środowisku akademickim w Polsce: molestowania doświadczyła prawie połowa ankietyowanych studentek i jedna trzecia studentów.

Szanowni Państwo, Konstytucja dla Nauki wzmocniła autonomię uczelni, pozostawiając wiele decyzji do wyłącznej kompetencji rektora. Wraz z autonomią wzrosła również odpowiedzialność uczelni za współkształtowanie standardów moralnych i zachowań społecznie akceptowalnych, obowiązujących w życiu publicznym, w tym kształtowanie postaw obywatelskich.

Wyniki badania zrealizowanego na zlecenie Rzecznika Praw Obywatelskich jednoznacznie wskazują, że osoby, które spotkały się z molestowaniem lub molestowaniem seksualnym w trakcie studiów, mogą ponosić długotrwałe konsekwencje tych zdarzeń w przyszłości, a środowisko akademickie w nikłym stopniu przeciwdziało takim zachowaniom. Dlatego podzielając troskę Rzecznika Praw Obywatelskich, pozwalam sobie zaapelować do Państwa Rektorów o dokonanie analizy funkcjonujących w uczelni procedur oraz podjęcie działań prewencyjnych w omawianym obszarze, angażujących w szczególności rzeczników dyscyplinarnych, mediatorów, komisje dyscyplinarne oraz wszystkie osoby mające wpływ na proces dydaktyczny. Zwracam uwagę Państwa Rektorów, że dopuszczanie się i tolerowanie zachowań opisanych w raporcie RPO bezsprzecznie uchybia godności zawodu nauczyciela akademickiego. Tym samym powinny one spotkać się z ostracyzmem w postawie środowiska oraz instytucjonalnemu przeciwdziałaniu.

Informuję, że niniejszy list został rozesłany wyłącznie drogą elektroniczną.

Z wyrazami szacunku

Z up. Ministra
PODSEKRETAŃ STANU
dr hab. Szymon OKLIŻA

Do wiadomości:

Pan Dominik Leżański – Przewodniczący Parlamentu Studentów RP

Pan Łukasz Kierznowski – Przewodniczący Krajowej Reprezentacji Doktorantów